

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mari Tere Aboitiz Iriarte

*Lekeitio
Bizkaia (1924)*

Aurkibidea

Biografia

1924. urtean jaio zen Bergara kalean. Itsas munduarekin lotura izan du betidanik: bere amaren familiakoak armadoreak ziren eta dei egiten eta saregin lanetan ibilitakoa da, besteak beste. Bere senarrarekin batera egin zitzaion elkarriketa, [Juan Uribarren Atxabal "Juan Xoxua"](#) rekin.

Zintak

LEK-028

- **Proiektua:** Lekeitioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-10-15
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Arrasate Murelaga, Markel - Alday Uskola, Mikel - Anakabe Murelaga, Aroa - Canales Ruiz, Amaia - Gabikagogeaskoa Korta, Estibaliz - Goitia Arrizubieta, Aitzol - Hidalgo Egurrola, Nahia

LEK-029

- **Proiektua:** Lekeitioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-10-15
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Sei urterekin tretzak "enkarnatzen" II

- **Erref:** LEK-028/006
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:04:38. **Bukatu:** 00:07:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak

Laburpena:

Tretzak zelan "enkarnatzen" zituzten azaltzen du. Bakoitzak 12 tretza "enkarnatzen" zituen. Tretza bakoitzagatik bi erreal edo txakur txiki bi ematen zizkieten. Dirua amari ematen zioten. Otzara handietan jarrita baporetara eramaten zituzten. "Enkarnatzen" mutilak baino ez ziren ibiltzen. Arrainak ez zuen gaur egungo baliorik; hori dela eta, ez zen diru askorik irabazten.

Transkripzioa

- Eta zelan eitten zeunduezan horrek?
- Mari Tere: Amu handidixak eukitten ebezen aparidxuak.
- Juan: Eukitten gendudan gabaz goxeko lauretan beatzidxak arte hamabi tretza bakotxak enkarnaten genduan. Tretza bakotxak, tretzia arraiñetakua geunkan, ehun eta berrogeta hamar amu, halakoxe hamabi tretza, erriel bi edo txori handi bi, ez daitz zemat balixo izaten eben. Amentzako diru eruteko juten giñin. Gero harek juten zirian baporera eruten eben, otzara handidxakin, ta gero otzarak ipinitta baporera sartzen ebezen eta gero goxin altxa ta bapora juten zan harek tretzak botaten arraiñak atrapatuko. Eta gu baporakin batera, bapora itsasoa eta gu [oreara] enkarnaten, halantxeik.
- Eta ze ibiltzen ziñian mutiko asko hor biharretan?
- Juan: Bai, danok txiki, [jaun]. Ordun danok ahal daben guztia, enkarnaten ekizen guztiak.
- Eta neskak be bai?
- Juan: Nekarik ez, nekarik ez zan ibiltxen.
- Mari Tere: Ta hau eukana be ez. Honek jun ein bihar.
- Jente gitxik eukiko eban dirue?
- Mari Tere: Orduan, ordun zer irabazten eben ba koittaduak ba?
- Juan: On dala ehun edo ehun ta hogeie-do zemat diaz? Ni esaten naona.
- Mari Tere: Ehun eta hogeie urte daukaguz ala?
- Juan: Ez larogete urte.
- Semea: larogete urte gitxi gorabehera.
- Mari Tere: Ta baakixu ordun ez zan irabazten ezer, ze ez zeukan arraiñak hon dakozen balidxuk-eta. Ordun koittaduk emoten eutsen ba itsasoa juten bazirian, euken kuartilloko ardaa emoten eutsen, kuartillo bat ardau ta besigutxu edo hori emoten eutsena euren arrain partia, besiutxu eta beste arraiñak, da besiutxu salduta ta andrak han arrain ederka kalerik kale besiutxu eta hantxen beste arraintxuk etxerako itzitta, haxe dirutxu zeozetako ta halantxenik ba ez zanez dirurik, partidia, zer eitten eben ba? partidia gitxi.

2. Partila banaketa

- **Erref:** LEK-028/008
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:07:52. **Bukatu:** 00:09:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak

Laburpena:

<p>Arrantzaleek zapatuetan jasotzen zuten soldata, diru-partila, baina gutxi izaten zen. Kofradian kanpaia jotzerakoan banatzen zuten. Itsaso zatarra zegoenean, ezin zenez itsasora joan, kofradiako presidentea Madrilera joaten zen dirua eskatzera.</p>

Transkripzioa

- Mari Tere: Ta gero ixaten zan zapatutan partillia, baiñe zembat diru ordun denporan?
- Juan: Errial bi edo lau pezeta edo bost pezeta-edo.
- Mari Tere: Ta ez bazirin juten itsasora egueldi zantarraz ezin junda eta miseridxa daola eta ekarten eben kofradidxa han txilin juten ben kanpaiak. "Han diru pardidu do" han danak pozarren arin-aringa e emoten eben hogeikotxu-edo zer ixaten zan?
- Juan: Bost ogerleko.
- Mari Tere: Bost ogerleko ordun bost ogerleko [...] eruten zan ta pozarren kanpai entzuten zanin. "Daon miseridxiaz itsasorako egueldirik bez" da esaten eben, gu umetxuk giñan, baiña.
- Juan: Presindenti juten zan Madrillea diru eskatzea.
- Zer, nor?
- Juan: Presidentia, mariñeruan presidentia juten zan Madrillea diru eskatzea geuri partiuteko. [...] kobraten eban eta beste saidxetan ez ta gero eitten eben, han Madrillen emoten ebena ez pagateko. Baiñe bertan emoten ebena ixaten zan, kofradidxak emoten ebana pagateko, denporiaz pagateko, zelan irabazi halan pagateko ta.
- Semea: Bai prestamo bat modura.

3. Zaldien buztana txipiroitarako

- **Erref:** LEK-028/010
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:09:35. **Bukatu:** 00:11:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsaspeko geografia
- Itsasoa » Arrantza motak » Kostaldeko arrantza
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Txibiak eta txipiroiak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak

Laburpena:

<p>Juan eskolara oso gutxi joan zen, urte bat-edo. Umetatik hasi zen aitarekin motor txikian inguruko kaletan arrantzan; kala horiek zeintzuk diren aipatzen du. Zaldien buztana erabiltzen zuen apareju bezala txipiroitarako. Sareak gerora hasi ziren erabiltzen.</p>

Transkripzioa

- Zelako biximodua eukitten zenduen umetan?
- Juan: Biximodua txarra, eskolarik be ez, eskolan zemat denpora eingo neban ba, urte bete-edo. Gero gerri etorri zan, bueno hori baiño ariño aittak motor txikiña ein eban itsasora juteko bera bakarrik, ta neu gazti nintzala erun naben beraaz. Zemat urte eukiko nebazan ba? hor hasi nintzanian be, ba zazpi zortzi urte-edo, arrañoak atrapatzen. Holantxik biximodua ahal dan modura eruteko ein gendun aittak eta neuk bihar itsasuan.

- Eta bertoko inguruko kaletara joten ziñien edo nora?
- Juan: Bai, berton hurrian, Talatik bistan, tximiñotan ta kabratan ta, [kordiaz...] ta, ahal dan modura.
- Semea: Esan eidxuz /esaidxuz/ kalen ixenak, ze kalatan ibiltten ziñien:
- Juan: Haunen Abran, Ogellan, [or bazakozak kalatan!
- Eta ze aparaidxo eta ibiltten zenduan han sasoian?
- Juan: Aparidxua guk, orduan kaballuen buztana.
- Mari Tere: Aparidxuak etxian eitten zirin.
- Juan: Kaballuen buztanak eukitten ebazan harek, yutak. Zeuk buruan daukazun moduko horrek, ulan daukazun moduko horrek. Eitten gendun haretzek ebai kaballuari, nonok emoten eutsen eta gero haretxeaz bihar eindra eindra eindra, ebai, amarratu, korapilluk ein ta buelta ta buelta ta eitten ebenian ehun bat braza, eitten eben haretzek ipiñi tximiñotako.
- Mari Tere: Yutik ez, zelaku da?
- Ta sare txikirik edo ez zenduen ibiltzen?
- Mari Tere: Geruo saria.
- Juan: Horrek gero.
- Mari Tere: Geruo hasi zirin sariakin.
- Juan: Sariakin neuk bakarrik ein dot makiña bat urte ontxe azkanetan.

4. Baserrian goserik ez

- **Erref:** LEK-028/011
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:11:42. **Bukatu:** 00:13:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

<p>Juanen ama baserrikoa zenez handik hartzen zituzten elikagaiak eta ez zuten goserik pasa; gainerakoek bai. Oso jende gutxik zuen dirua. Oletako errota joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Mari Tere: Baiña gero ama baserritarra zalez, baserridxan baakixu jaidxo ta hazinikua, ba solo zatitxua eukan, kanpua solua esaten dotsau guk hamen baiña orto zatitxua. Ta han patatia ta amak hartzen ebazalez biberak eta ba politto, baiña beste asko gosi sendo ordun denporan ze ez zan irabazten hor dirurik, hor ez euan dirurik, txoferrakin eta ezkonduen zirinak eta ene, suerte handidxa ein dabela-ta, baakixu puestua eukan jentia, hillian sueldu eukelez. Baña han ez euan e, iual hille betin ta iual aste betin ta itsasora jun barik ta han ez zetorren etxera dirurik, ta ume asko, ta kontu, gose asko ordun denporan askok.
- Eta neba arreba asko ixan ziñien?
- Juan: Hiru.
- Orduan askorik be ez ziñien zuek.
- Juan: Ez, neska bi eta neu bat; hiru
- Mari Tere: Baiña ume asko, ume asko
- Orduan itsasora zu bakarrik?
- Juan: Bueno, gu jatekua eta ez gendun faltaten, honek esan daben modura amak ekarten eban inddiarra ta artua ta solotik-eta.
- Mari Tere: Taluak eindra.

- Juan: Errotara juan da kanbidxa ta etxin taluk ein ta artuaz kanbidxa ta ahal dan modura ibilli.
- Nungo errotara juten zan?
- Juan: Oletara.
- Mari Tere: Oletara, oletan euan e, hori

5. Ebakuatzeko beharra

- **Erref:** LEK-028/016
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:21:53. **Bukatu:** 00:25:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

<p>Nazionalak Ondarroatik Lekeitiora sartu baino lehen, nahi zuenak ebakuatzeko aukera izan zuen. Mari Tere Kalbarioko kobazuloan ezkutatu zegoela, abisatu zieten nahi izanez gero ebakuatu zitezkeela. Bere aitaren aldeko familiako asko "San Roke" baporean joan ziren Laredon zuten senitarteko batengana.</p>

Transkripzioa

- Mari Tere: Harek emon eben ba hamen holako zantarra, andra guztiari eitten eutsela bularrak ebagi, ta hori ta bestia, ta jentia ba ebakuaziñoia daola ta nahi dabenak juan ta sartun. Ondarrun euazan, Ondarrun euazan. Donostittik etorritta, ta harek nazionalak zirin ezta? Nazionalak.
- Semea: Bai Asterrikan euan frentia.
- Mari Tere: Bai ba, ta hona sartun ingo dirazela ta jentia ba billurra eukalez, harek ekarri eben horrekin handidxa, ba egin zirin asko ba ebakua hamendik sartun ein bir ebela Ondarrutik berton-ta. Ta baporak bapor zahartxuak zirian ta idxa hondora juteko modura, geu be, San Roke edo zein zan guria ordun eukauna?.
- Juan: San Roke.
- Mari Tere: San Roke eukaun. Ta neu be aitxitxa, gure aitxitxa be hainbeste urteaz jun zan, aitxen aitxa, ta etorri giñinian, hamen, kueban eoten giñin ezkutata, honek Kalbaridxoko kueban ta haraxen etorri zan gixon bat esaten, ebakuaziñoia daola, ze reketik sartun ein bir dabela ta nahi dabenak, badakixu juan. Ta bapora guztiak, euazan baporak, holakotu zirian ta jentia kalietara atara ta trastetan ta baeuan, baiña jentia eta. Ta ni be jun nintzan Kafe Marinen aurrian euan gure bapora ta aitxitxak "Mari Tere!" esaten eustan: "Ene, jun etxera eta aitxari esan etorteko bidxar hil ingo zaittuez-ta", ta "ez ta ez aitxitxa erun zeuekin ni", "ez aitxa barik ez" eitten eusten. Aitxitxa ixan bazan ni jungo nintzan eurakin ta denborala zan, mandu. Tio eukaun, aitxen anaidxa bat eukaun Laredon ezkondata ta esaten gaittuzen beti holako ezer badator juteko. Ba gure familidxa, ba aitxen partekuak, asko jun zirian hantxen baporian ta denporali, ta bete-bete eindda bapor txiki, bakixu oraingo /ongo/ moduko bapor handidxak be ez zirian-ta, ta haraxe jun zirin ebakuata ta gu geldittu giñin, geu be, gure aitxari etxera jun nintzanin nearrez: "Aitxa aitxitxak esan nau ze bidxar hil ingo gaittuzela danok eta ez nau nahi ixan baporin itxi sartzen zeuana, zeuek be etorteko ta danok juteko" Ta esan eban gure aitxak ze: "ez". Beste anaidxiana jun zan nire aitxa, beren anaidxia: "Bueno tioana noi ontxen, tiok zer esaten daben". Ta jun zan tio Pauloana, ta esan eban: "Hauze ta hauze etorri jat nearrez, jun nahi dabela berak hamendik" ta

esan eutsan anaidxik: “Ez hermano!” esan eutsan, harek eh ume asko eukazan eh tiok, ta esan eutsan ze: “Ni ez nator iñora, ni neure umikin hamentxen geldittuko naz ein hermano zeuk be”. Hermanoka eoten zirin beti, hermano gora ta hermano. “Ein zeuk nahi dozuna /nahidxuna/ hermano, baiña ni ez noia iñora mobiduten, honekin ume guztidxokin. Jangoikuk nahi dabena ixan daixela ta gu berton geldittuten gara, o/ zuk zeuk nahi dozuna /nahixuna/ ein”.

6. Soldadu atzerritarrak

- **Erref:** LEK-028/017
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:25:40. **Bukatu:** 00:28:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Zita Enperatriz hotela sutan ikusi zuten. Ikaratuta, kobazulo batera joan ziren eta bertan pasatu zuten gaua. Goizean sartu ziren nazionalak herrira. Gerrako soldadu gehienak kanpotarrak ziren: alemaniarrek, italiarrak, frantziarrak, mairuak... Mairuek ospe txarra zuten.</p>

Transkripzioa

-Mari Tere Aboitiz: Hori hotelori be, hotela, zelan da? Emperatrixa be, ganbaratik ikusten genduan, dana sua emon eutsen ta sutan, ta ikaratuta. Gero aittak eta tiok erun gaittuzen kueba batera, erun gaittuzen, billurraaz. Kueba batera erun gaittuzen ta hantxe pasa gendun gaba. Ta gero hurrengoko goixian ba sartu zirian ta pasa zan halako, zelan da? Esan ebezen /esabezen/ modura. Haretzek altera eben asko. Ta halantxe [...]. Hamengo halakua halantxeik ixan zan, ebakuaziñoia.

-Juan Uribarren: Gerran ekarri ebezen alemanak, italianuak eta internazionalak guztik ekarri ebezen ta harek "a matar" etozen ta "a matar". Topaten dabenari, zer esaten daben ta "a matar". Gerrara ekarri eben, Euskadiko gerrin kontra ekarri eben italianuk eta alemanak eta. Frantses zantarrak be itxi pasaten alemanari . Traslada, Española pasaten, frantsesak.

-Elkarrizketatzailea: Ta hemen moroak eta ez zien egon, Lekeitio / Lekitton/?

-Juan Uribarren: Moruak eta edozer ekarri eben. Moruari esaten eutsen, jun billa ta... "España morir, Africa resucitar. Vamos a pagar tanto dinero". Ta moruak guztik zoratuta gerrara, geure kontra.

-Beste batek: Jihad.

-Juan Uribarren: E?

-Beste batek: Bai bai, morun mentalidadia bai.

-Juan Uribarren: Ta harek siñistu eitten eben ta harek gero... "España morir, Africa resucitar" esaten eutsenian ta pozik eurak, eoten ei zirian, guk ez dakigu, gu gaztik giñin ta.

-Elkarrizketatzailea: Klaro...

-Juan Uribarren: Harek gerran ebixen ta. Eitten ei eben /eixeбен/ moruak, hildakua topaten ebenin, kendu burua, hagiñak urre gorrizkuk eta ikusten baeutsan, sartun boltsan ta gero hagiñak kendu ta...bueno, esakeri be gehixo ixaten da ta... ixakeria baiño.

-Mari Tere Aboitiz: Bai ba horrek donostiarrak ekarri ebezen, horrek, halako guztiok hamen ta...

-Juan Uribarren: Ein ei ebezen ta [...]

7. Arrastreoak; alabaren jaiotzaren abisua

- **Erref:** LEK-028/025
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:42:22. **Bukatu:** 00:46:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Alturako arrantza
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Juan arrastreroetan Ondarroan eta Pasaian ibili zen; bertan ere ez zutela jatekorik dio eta oso gutxi irabazten zela. Terranovan zegoela lehenengo umea jaio zitzaion eta ez zuen zerekin ospatu, ez jatekorik, ez ardorik. Sukaldeak orujoa zuen eta botila hura zabaldu zuten. Hotzaren hotzaz eskuak oso txarto izaten zituzten.</p>

Transkripzioa

- Juan: Gero handik be jun nitzan Ondarrura arrastrera, ez giñin ondo

arreglaten patro gazti ta ni ta ez, bai Ondarrura, bai, bai [Dorateara] juteko esan naben, ba hor ez neban eiñ ezer, holako bat, primabera bat, gero arrastrerako etorri jaten motorista bat ia jungo nazen ta “bai” ta Ondarrura jun giñin, jun nitzan arrastrera. Baiña hori baiño ariño pasaiten ebillen beste arrastrero batzuk. Terranoba ordua zan lelengo nebillen “Estrella de la mañana” “Estrella [...]” pereji , han be jateko be ez, ibilli nazen tokidxetan jai.

- Mari Tere: Baina ez dozu esan, makallautan han ibilli ziñinin Terranoban milla pezetako plantillia ekarri zenuan ta pentsa milla pezeta orduan Lekitton.

- Juan: Bi milla pezeta zan, bialdu eban, ni etxin neuan orduan.

- Mari Tere: Bai ba, ta Lekitton daonik eta aberatsena nintzala pentsa neban bi milla pezetaaz orduan.

- Juan: Gero Terranoban be, umi jaidxo, lelengo umi jaidxo jaten Terranoban. Ta geuzan “ a la deriva”, jateku bapez ta ardaurik bez ta ezebez. Ta Lekittotik deitxu eben zelan umi jaidxo jaten ta “[...] mujer, la hija, las dos”. Gero han eon zan , ardaurik eta ezer be barik eta zelan da kontu ta koziñeruak eukan oruju, ein eban berak zeozer koziñan brijidu edo holakua eta orujo botella zuridxa, baakixu zelakua dan orujo? Fuertio bera. Galleguan edaridxa da haidxe emoten gaitxuzen “a morir”, haixe eruten gendun baktxak botella bana-edo, guk eurak hutsitxuta berak koziñeruk agintzen ebelez, harek gordeta eukitxen ebazan erreserban, berena edanda be han eukitxen eban harek. Kamarotian sartun giñin motoristi ta engrasadori ta danok eta atrapa, bertan kanta, kanta genduan halako batzuk, edan gendun beori orujo hori ta ederto pasa gendun, egueldidxa be edarra euan-ta.

Baiña mariñeruak ibiltten zirian, honek esku guztik apurtuta itsasoko erropakin , hotza ta haren biharrin makaillaua ta tripak kentzen ta. Asiske gero etorri giñin, ta urten gendun handik ta sartu nitzan hortxe [...] ta gero Ondarruara [...] nebillen. Beste pareji zan etxekua, bi ibiltxen giñian ba amarratuta ba, biren arte arraiñetan. Ta hantxe zeozer irabazi, apurtxu bat hantxe, bestela beste arrastrero guztitan jai, jai ta jai ganera, [...] subertoso iñun be. [...] ibiltzeko eta beraaz gitxixaz jan ta bertan hamen baiño gehidxo irabazten zan ta ahal dan moduan ibilli beñipein, suerti bihar da edonun ta.

- Mari Tere: Mariñeruen biximodua tristia.

8. 1961. urteko ekaitza I

- **Erref:** LEK-028/027
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:47:24. **Bukatu:** 00:50:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak

Laburpena:

<p>1961. urteko uztailaren 11ean, Ribadesellan zeudela, 80 atun harrapatu zituzten eta eguraldi zantarra zetorrela igarri zuten. Lo zeudela olatu batek itsasontziko zubiaren atea apurtu zien eta justu-justu lortu babestu zuen makina. Bertan bizitako bizipen gogorrek kontatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Juan: Atunetan ibiltxen giñian, atunetan kaza, kazan atrapatzen genduzan

atun batzuk-eta. Halakun baten, zein zan ha? juliua ezta?

- Semea: Bai, hamaika.

- Juan: Juliun hamaika.

- Mari Tere: Hori jaidxota edo jaidxoteko edo jaidxo.

- Semea: Hogeta bidxan.

- Juan: Hogeta bidxan, zein urtetan?

- Semea: Milla bederatziehun eta hirurogeta bat, "mil novecientos sesenta y uno".

- Juan: "Mil novecientos sesenta y uno".Ba asi eske...

- Semea: Laredo ganin edo nun eon ziñien?

- Juan: Ribadesellas. Atrapa genuzan larogei atun, kalma zuri-zuri-zurizuridxak ta, zarati euan egualdi zantarra dakarrela ta, halaku ta besti ta, hor geuazan danok para ta para. Halaku, ni gabaz biharrin neuan makiñan zeozetan, zeozer eitten, danak lo euazan ta makiñan zozer eitten nebillen, gero zer ein neban, puentera juan eta radidxu erai. Radidxun entzun neban gallego guztidxak dandarrez datozela buruz behera, denpora zantarragaz. Ederto, nik ze ein bir dot /enbiot/? Ez badau ekarten denpora zantarrrik, baguz barruruntz neure kulpi ixango da, eta esan bez patroiarri. Dzanga lotara neu. Goixian sartun gaittuzan egunez, jo gaittuz parata gaozela edo olatu batek eta puenteko ati be apurtu. Justu, justu makiñia arrankaten jun neu horren parian, reduktoren parian, justo-justo tapa neban reduktora, ta ez dait/eztait/ tripakin edo zeaz haraixe urik ez juteko eta arranka egin genun motorra. Denpori gogorra eta ez giñin gu kapaz gu [...] bueltateko. Getaridxan bapor handi bat kostan txo, ura hartzen gendun sendo ta, baldakin ura kentzen gebidxen, ura kendu eta kendu, bonbi be bai, lohidxak agarraten eutsan behetik, aurreko paretin euazan urak etorri zirin lohidxa guztik bonba ganerantz eta ezin, estutu zirin txiki gertau [...], motorrak eitten eban, eskasa zalez, ta gero baldakin ta, ahal dan modura gebizen. Eta Getaridxara etorri zan ha, ha bapor handi bat, Mater Dolorosa zala pentsaten dot, ta gidxonak bertan emoteko, amarratu nebazan gidxonak....

- Mari Tere: Danak nearrez esaidxu. Gidxona guztiak, hondora jun bir dozuela /bizuela/ ta, eta zuk ein zenduen, gidxonak guztik bialdu haraixe baporera eta zeuk hiru-lau edo lau bakarrik geldittu.

9. 1961. urteko ekaitza II

- **Erref:** LEK-028/028
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:50:28. **Bukatu:** 00:54:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak

Laburpena:

<p>Aurreko pasartearen jarraipena da. 1961. urteko uztailaren 11ko denboralean bizitakoak kontatzen ditu: baporea martxan jartzeko izan zituzten zailtasunak, ura kentzen... Donostiako bapore bateko patroiarekin irratian izandako elkarriketa ostean, haien baporea hondoratu egin zen; begiak karramarroak janda zituztela aurkitu zituzten.</p>

Transkripzioa

- Juan: Amarratu nebazan baporak.

- Mari Tere: Sokiaz beste baporera.

- Juan: Beste baporera

- Mari Tere: Ha handidxa zan ta honena eskasa.

- Juan: Bat, bi, hiru, lau, bost edo sei-edo amarratuta eruten ta, patroiak esan nabena: “Ekarri karteria nire...”. Bere [saindxia] allaa zan amarratzeko. Karteria kamañan azpin eoten da. Ta esan nabena ze: “[Jo, ze ingo dou, ez dgu ba bueltako?]”. Ni tontuo naiz: “Zeuk nahi dozuna /nahixuna/”.

“Geldittu ingo gara?”, ta “Bai, nahi bozu”. Ta geldi bertan trabez.

- Mari Tere: Lau lagun bakarrik.

- Juan: Ta ura kendu ta ura kentzen, ta ura kentzen ta ahal dan modura, ta ein gendun zeozer. Ta gero, ha jun zan, harek eskapa egin eban harek.

- Mari Tere: Baporak

- Juan: Bapor handidxak eskapa gaittuzen guri. [...] Ta harek “Argidxak amata jakoz”, ta argidxak amatata ikusi ebazan. Ta gu hasi giñin hamar, trabez gaozela, hareri atzetik segitzen, baiña ez eban baporak inddarrik aurrerutz etxeko. Ez gendun mobimientorik be eitten ta.” Patiña etten dau enbragiak berutz”. [...] “Ondo prensata daukat eta ez dau patiñaten on”. Halako baten emon neutsan beste hagin bat gehidxo, sartu eben zelan edo halan, ba abanterata harek ez eukan [...] aurrera segitzeko. “Ze ingo dogu / ingou/? Ze ingou?”, “Iarra trabez”. “On ez gara jungo enbragez bapor guztia apurtu hondora jungo gara-ta”. Karga gendun trabez, ura kentzen zelan edo halan. Ikusten zirin haren mendidxen olatuk bai. Geure ondun apurtute. Itsasu eruten, hauxe eitten gaittuzen olatuak, alboz be. Beitu handik makiñatik, tapatik, atzeko tapia, atzeko tapatik, ta itsasuk raka-raka, larran-larran. Ez dau gerri emoten, gerri berari emoten badau horrek [...] tapata gaoz. Zer da kontu ta, ba honek [...] halan diñoutsa: “Aquí no hay nada que hacer”. Ta [...] jun atzetik. Ta gero, eguna ailla zanian, han mendidxak bistan, haidxik itxi eban.

- Mari Tere: Baña zeuen aurrian ikusi zendun hondoraten beste barkua, zeuek baiño handidxo.

- Juan: Ez, hori be ez dot esan. Donostiar barko bat, donostiar bi euazan han, donostiarrak. Kaiser jakon idxena patroiar. “Kaiser, denpora gogorra dakar gero! Ta barkun jun bir dogu /bidou/” bestik esaqn eutsen. Ta Kaiserrek kontesta eutsan, olatua azpittik pasaten dala. “ Olatua azpittik pasaten da, atrapaik arraiña!!!”. Horidxe entzun neutsan radidxotik, “Arraina atrapaik!”. Ta geldittu zan, atara kontuk eta karramarruk begidxa jan mariñero guztiari.

- Mari Tere: Hondora-edo.

- Juan: Kondora karramarruak jan begidxa. Ta holako bat be bai, turista bat be bai, eurakin jun zan turista bat.

- Mari Tere: Bakasiñoitan euan gazte bat zan.

- Juan: Donostiar bat, lihortarra.

- Mari Tere: Bai.

- Juan: Danak itto bertan.

10. 1961. urteko ekaitza III

- **Erref:** LEK-028/029
- **Iraupena:** 0:04:08. **Hasi:** 00:54:00. **Bukatu:** 00:58:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak

Laburpena:

Aurreko pasarteetan kontatutakoaren ostean, inguruetan beraien baporea, "Aita Guria", hondoratu egin zela zabaldu zen. Mari Tere umedun zegoen eta jendeak kalean ez ziola kasurik egin zion. Portura heldu zirenean, bere alabak aldaba joaz zarataka joan ziren ama abisatzera. Soineko arropak txiki-txiki eginda ekarri zituzten. Lekeition galdutako beste arrantzale eta ontzi batzuk aipatzen dituzte.

Transkripzioa

- Mari Tere: Gero harek beste baporak ekarri ein ebazanak eurok emonikuk euron mariñeruak zabaldu ein eben.
- Semea: Bermion sartu zirin.
- Juan: Bermiora jun zan mariñerukin, han zabaldu ein eben hondora garila.
- Mari Tere: Hondorata daola, hori akordaten jat. Aitxa guria
- Juan: On zeuk esan, zurie pasau jatzun kasua-ta gero. Ez eutsun beituten iñok be /iño/ arpeira-ta.
- Mari Tere: Bai, ta gero ni bakixu enbarazada handi neuan da iñok be ez.
- Semea: Bosgarrenaz.
- Mari Tere: Zeuaz ez. Iñok be ikusten eustenin, herridixan zabaldua euan hondorata, eurak emon dabezen mariñeruak ekarri dabezela, Bermiora erun dabezela esan dabena txikotakin amarratuta bota ein ebezela beste baporera, ba sartun dala ta diñula ba Aitxa guria galdua dala. Ta ni halako, ta gero ba ez dakit ba entera edo zer, ta, "Ene sartu dala Aitxa guria!" ez, ez zan holan.
- Juan: Zu errekadutan jun da iñok bez ez eutsun beitu be eitten arpeira.
- Mari Tere: Bai ba, bai ba, ta gero etxin naola zan.
- Semea: Iñok ez nahi esan ezer.
- Mari Tere: Bai ba, lau alaba hori baiño ariño, ez bost.
- Semea: Hiru alaba ta Andres.
- Mari Tere: Bai ba, bai, hiru alaba ta mutilla e neukazan ta.
- Juan: Zeu enbarazata honeaz.
- Mari Tere: Beori itxoten ba, eon ba, neuri be on holakotu ein jat eta, ta ni etxin iñora nahi urten ez be bildurragaz ta gero halakoren baten etorri zirin alabak, aldabak jo ta jo ta jo ta jo, "Ama!", halako baten: "Sartu diraz aitta-ta portuan". Ta orduntxe ba halako, ta, ekarri igo eben gora, erropak be zatittuta etorri zirin honek, soiñeko erropak be halakotuta. Lau lagun geldittu zirin beraaz baporaz, ta danak halakotuta, ezin siñistuta. Ta etorri zirin aldabi ba apurtu edo ein eben urrian hamen jo ta jo ta jo, ikusten eusten zelan nebilen etxin, bakidxu arduratuta ta, ta erun ein eutsezen erropakin ta halantxerik, pasa jakon han be, hainbeste halako euki dittuz ta Jaingoikuk lagundu dotso danetatik.
- Semea: Bueno, hainbeste gorabeheraaz ta azkanin Lekitxoko porturaiño allaga ziñien.
- Juan: Lekitxoko portun gero bi makina behian etorri nitzan halakotuta. Ronpeolasen sartzen goizela idxa tirabera ein genduan, jenti buruari agarrata. Kanpotik etorri giñin ba, ta olatua eualez, emon gaittuzen lantxadiatz idxa tirabera ein gendun.
- Mari Tere: Ixena "Aitxa guria" eukan bapor zaharrak baiña dependidu bazan.
- Juan: Lelengo urtian harek baporak hartu ein eban denporala gogorra. Lelengo estreña zanin, "treinta y seis"ian, denporala gogorra atrapa eban. Barridxa zan lez, aguante gitxi, txarra ez, baiña bueno ongun zaharra zan ta aguanta gendun ta, zorrik euki ez-edo. Lekitxar yate bat be galdu zan gizon biaz, Sokorreri be beste gizon bi atara ein eusazan baporak galdu, beste gizon bi galdu zirin Lekitxon.

- Mari Tere: Bai, bai, orduntxe.
- Eta zuek euki dozue...?
- Mari Tere: Olatuak, portuko etxik arteko olatuk zirin. Ta argirik be ez, argirik be ez etxian, ordun zan?
- Juan: Ordun, tio Juliñen [...].

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com